

TERESA ASTRAMOWICZ-LEYK ▶▶

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5881-2325>

YARYNA TURCHYN ▶▶

Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9114-1911>

OLHA IVASECHKO ▶▶

Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2141-3309>

Wojna rosyjsko-ukraińska: dynamika percepcji międzynarodowej

Wojna rosyjsko-ukraińska: dynamika percepcji międzynarodowej

Abstrakt

W artykule przeanalizowano dynamikę międzynarodowej percepcji wojny rosyjsko-ukraińskiej. Przedstawiono stanowisko Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych w odniesieniu do aneksji Krymu przez Federację Rosyjską oraz początków rosyjskiej agresji na Ukrainę. Opiszono cechy systemu sankcji UE wobec Rosji. Przeanalizowano charakter pomocy UE udzielanej Ukrainie przed i po pełnoskalowej inwazji Federacji Rosyjskiej. Zwrócono uwagę na rosnące zainteresowanie społeczności międzynarodowej kwestią ukraińską w związku z szeroko zakrojoną ofensywą prowadzoną przez wojska rosyjskie. Przeanalizowano bezprecedensową decyzję Unii Europejskiej o dostarczeniu Ukrainie śmiertelnej broni w 2022 r. oraz motywy stojące za tą decyzją. Omówiono przyczyny spadku zainteresowania międzynarodowych aktorów wojną między Rosją

a Ukrainą, ze szczególnym uwzględnieniem czynników prowadzących do redukcji pomocy. Podkreślono skalę pomocy, jaką Stany Zjednoczone przyznały Ukrainie w ramach wsparcia w walce z rosyjską agresją. Opisano potencjalne przyczyny opóźnień Stanów Zjednoczonych w dostarczaniu pomocy wojskowej Ukrainie, a także ryzyko, jakie Biały Dom dostrzega w przypadku porażki Federacji Rosyjskiej. Przeanalizowano zjawisko „zmęczenia” Europy i Ameryki wojną na Ukrainie, biorąc pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Stwierdzono, że wojnę rosyjsko-ukraińską należy postrzegać jako zagrożenie o charakterze międzynarodowym.

Słowa kluczowe: wojna rosyjsko-ukraińska, wsparcie międzynarodowe, pomoc, sankcje, społeczność międzynarodowa, wojna pełnoskalowa

The Russian-Ukrainian war: the dynamics of international perception

Abstract

The article analyzes the dynamics of international perception of the Russian-Ukrainian war. The position of the European Union and the United States with regard to the annexation of Crimea by the Russian Federation and the beginning of Russian aggression against Ukraine is presented. The features of the EU sanctions regime against Russia are described. The nature of EU assistance to Ukraine before and after the full-scale invasion of the Russian Federation was analyzed. Attention was paid to the growing interest of the international community in the Ukrainian issue in connection with the large-scale offensive conducted by Russian troops. The unprecedented decision of the European Union to provide Ukraine with lethal weapons in 2022 and the motives behind the decision were analyzed. The reasons for the declining interest of international actors in the war between Russia and Ukraine were discussed, with a focus on the factors leading to the reduction of aid. The scale of aid the United States has granted to Ukraine in support of the fight against Russian aggression is highlighted. Potential reasons for U.S. delays in providing military aid to Ukraine are described, as well as the risks the White House perceives in the event of a Russian Federation failure. The phenomenon of European and American “fatigue” with the war in Ukraine was analyzed, taking into account both external and internal factors. It was concluded that the Russian-Ukrainian war should be viewed as an international threat.

Keywords: Russian-Ukrainian war, international support, aid, sanctions, international community, full-scale war

Wstęp

Bezwzględne działania wojenne, brutalne tortury, masowe egzekucje i przemoc wobec cywilów to zjawiska, które na pierwszy rzut oka nie pasują do paradygmatu cywilizowanego świata XXI w. Koncepcja „Nigdy Więcej“, która powstała w odpowiedzi na okropności II wojny światowej i była wspierana przez międzynarodowe szczyty, rezolucje, gwarancje pokoju i bezpieczeństwa oraz sankcje, okazała się nieskuteczna w Europie, ponieważ wojna powróciła. Konflikt rosyjsko-ukraiński rozpoczął się 20 lutego 2014 r. i przekształcił się w pełnoskalową wojnę w ósmym roku jego trwania (24 lutego 2022). Istotnym tematem do analizy jest sposób, w jaki mocarstwa światowe postrzegają wojnę rosyjsko-ukraińską, a także charakter i dynamika tej percepcji. Należy zwrócić uwagę na to, że brak bezpośredniego zaangażowania stron trzecich w ten konflikt nie oznacza, że jest to problem lokalny, ale też jest to jeden z powodów, dla których niektóre regiony świata wciąż nie postrzegają go jako zagrożenia o międzynarodowym charakterze. Temat badań jest aktualny w kontekście obecnych tendencji do blokowania i zmniejszania pomocy dla Ukrainy. Tymczasem, według szacunków ONZ, w ciągu zaledwie dwóch lat wojny na pełną skalę na Ukrainie zginęło około 10 582 cywilów, a 19 875 osób zostało rannych (*Zakhyst...*, 2024). Od 2014 do 2022 r. łączna liczba ofiar cywilnych wyniosła co najmniej 3400 (*Zahybli...*, 2023). Niemniej jednak rzeczywista liczba ofiar jest znacznie wyższa, biorąc pod uwagę trudności w liczeniu ofiar na terenach okupowanych.

Rola Unii Europejskiej w wojnie między Rosją a Ukrainą

Unia Europejska, jako wpływowy aktor na arenie międzynarodowej, potępiła nielegalną aneksję Krymu przez Federację Rosyjską, która rozpoczęła się 20 lutego 2014 r., uznając ją za naruszenie prawa międzynarodowego i wyzwanie dla porządku międzynarodowego. Następnie, w wyniku naruszenia integralności terytorialnej Ukrainy przez Rosję, które rozpoczęło się 12 kwietnia 2014 r., UE została zmuszona do zastosowania licznych środków, mających na celu wyrażenie dezaprobaty dla nielegalnych działań Rosji. Jednym z pierwszych kroków było zamrożenie aktywów i zakaz wydawania wiz osobom fizycznym i prawnym zamieszkanym w naruszenie zasady poszanowania

integralności terytorialnej Ukrainy. Sankcje UE wobec Rosji były stopniowo zaostrzane w miarę przedłużającego się konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Każdy pakiet sankcji wzbudzał nadzieję, że będzie na tyle silnym ciosem dla rosyjskiej gospodarki i osób fizycznych, że zmusi Rosję do zaprzestania działań. Jednak sankcje Unii Europejskiej nie przyniosły oczekiwanych rezultatów, zważywszy na fakt, że na terytorium Ukrainy trwała wojna na pełną skalę.

Warto zauważyć, że przyjmowanie pakietów sankcji UE przeciwko Rosji jest skomplikowanym procesem ze względu na brak jednomyślności w Unii w tej kwestii. Premier Węgier Viktor Orbán często sprzeciwia się nakładaniu sankcji, argumentując, że mają one negatywny wpływ na Unię Europejską, w szczególności na Węgry, co jest zgodne z jego prorosyjskim stanowiskiem. Ponadto Słowacja niejednokrotnie utrudniała koordynację sankcji wobec Rosji ze względu na potencjalne straty, jakie mogłaby ponieść w wyniku zerwania bliskich stosunków biznesowych z tym państwem. Pomimo odmiennych nastrojów panujących w kuluarach i podczas szczytów UE, Unia udzieliła Ukrainie znaczącego wsparcia w walce z Rosją. Od 2014 r. do 24 stycznia 2022 r. UE i europejskie instytucje finansowe udzieliły Ukrainie dotacji i pożyczek o łącznej wartości ponad 17 mld euro (*Solidarnist...*, 2022).

Wybuch pandemii COVID-19 i zaostrzenie innych globalnych problemów sprawiły, że wojna na terytorium Ukrainy przestała być priorytetowym zagrożeniem dla świata. Wzrost zainteresowania kwestią ukraińską rozpoczął się w kontekście prognoz dotyczących prawdopodobieństwa pełnoskalowej inwazji ze strony Rosji. W styczniu 2022 r. niektóre państwa zaczęły dostarczać Ukrainie broń letalną, w tym Polska, która zdecydowała się przekazać przenośne przeciwlotnicze zestawy rakietowe Piorun; Estonia, która dostarczyła pociski do systemów przeciwpancernych Javelin oraz Litwa i Łotwa, które przekazały przenośne przeciwlotnicze zestawy rakietowe Stinger. Z kolei Niemcy nie poparły pomysłu dostarczania Ukrainie broni defensywnej, starając się nie angażować w wojnę za granicą i uniknąć eskalacji konfliktu (Pavluik, Halka, 2022).

Odważny opór Ukrainy wobec rosyjskiej agresji znacznie wzmocnił jej pozycję na świecie. Według wyników jednego z sondaży z 2022 r., 81% społeczeństwa Niemiec i 72% społeczeństwa Polski uważnie śledzi wydarzenia związane z wojną na Ukrainie. Choć ogólne zainteresowanie zaczęło maleć

po pierwszych miesiącach rosyjskiej inwazji, pod koniec 2022 r. wciąż było znaczne. Duże zainteresowanie wiadomościami z Ukrainy wynika również ze świadomości, że wojna ma wpływ na życie ludzi na całym świecie. Pod koniec 2022 r. około 81% Europejczyków obawiało się możliwego rozprzestrzenienia się konfliktu na inne kraje (*Zvit...*, 2023).

Ważne jest, że po raz pierwszy w historii Unii Europejskiej podjęto decyzję o finansowaniu potrzeb kraju partnerskiego w zakresie broni letalnej. UE również po raz pierwszy wykorzystwała zasoby wszystkich swoich państw członkowskich do uzbrojenia kraju będącego w stanie wojny. 27 lutego 2022 r. zdecydowano o dostarczeniu Ukrainie śmiertelnej broni o wartości 450 mln euro i przeznaczeniu 50 mln euro na dostawy broni nieśmiertelnej. Polska zainicjowała stworzenie centrum logistycznego dla tranzytu pomocy materialnej na Ukrainę. Tymczasem Węgry nie wyraziły zgody na transport broni śmiertelnej przez terytorium swojego kraju (*EU to provide Ukraine...*, 2022).

Dostarczenie Ukrainie broni letalnej było bezprecedensową decyzją UE, która niosła ze sobą kilka przesłań: UE może łamać swoje tabu w sytuacjach nadzwyczajnych; w polityce obronnej Brukseli zaszły istotne zmiany; UE zrozumiała, jak ważne jest wspieranie krajów demokratycznych na świecie i konieczność wzmocnienia zdolności obronnych w Europie; istnieje obawa, że wojna rozprzestrzeni się na inne kraje europejskie, jeśli Ukraina nie „utrzyma” linii frontu; UE dąży do zdobycia przywództwa geopolitycznego, więc nie może pozwolić na porażkę Ukrainy, co również oznaczałoby porażkę polityki europejskiej; UE wierzy w zdolność Ukrainy do powstrzymania rosyjskiej agresji za pomocą dostarczonej broni; presja społeczna i poczucie solidarności międzynarodowej przyczyniły się do decyzji UE; UE jest świadoma, że rosyjska agresja zmieni międzynarodowe zasady gry, na co nie jest przygotowana.

Pomimo znacznego wsparcia Europy w pierwszych miesiącach wojny na pełną skalę, pojawiła się tendencja do ograniczenia europejskich zobowiązań w zakresie pomocy wojskowej dla Ukrainy. Warto podkreślić możliwe przyczyny: „wyczerpanie” zasobów państw; „zmęczenie” wojną, które pojawiło się po uświadomieniu sobie, że nie będzie szybkiego zwycięstwa; problemy wewnętrzne w państwach europejskich; inne kryzysy zewnętrzne na świecie, których rozwiązanie wymagało zaangażowania UE; zmiana rządów

w niektórych państwach UE, w szczególności dojście do władzy polityków prorosyjskich; poniesienie przez Europę strat finansowych z powodu zaprzestania handlu z Rosją i Białorusią, co było poważnym ciosem dla gospodarek państw; problemy wewnętrzne Ukrainy, w szczególności korupcja.

Należy zauważyć, że intensywność pomocy wojskowej ze strony państw europejskich jest częściowo uzależniona także od sytuacji na froncie, presji wywieranej przez Ukrainę oraz stopnia wsparcia ze strony Stanów Zjednoczonych. Udana kontrofensywa w obwodzie chersońskim w 2022 r. była istotnym wydarzeniem, które zwiększyło międzynarodowe zainteresowanie i wiarę w możliwość zwycięstwa Ukrainy. Jednak po takich postępach na linii frontu Europa spodziewała się jeszcze większych sukcesów w bitwach, które, ze względu na ograniczone możliwości, nie miały aż tak dużej skali. Decyzja Stanów Zjednoczonych o wstrzymaniu pomocy wojskowej dla Ukrainy na początku 2024 r. uświadomiła Europejczykom, że mogą oni nie otrzymać żadnych gwarancji bezpieczeństwa ze strony Ameryki, a w przypadku porażki Ukrainy na polu bitwy, staną przed rosyjską agresją sam na sam. Interesującym faktem jest to, że krótko przed rosyjską inwazją Niemcy nie były szczególnie aktywne w udzielaniu pomocy Ukrainie. Obecnie jednak zajmują drugie miejsce, zaraz po Stanach Zjednoczonych, pod względem wsparcia finansowego i wojskowego dla Ukrainy (Saienko, 2024).

Chociaż UE wyraźnie zadeklarowała chęć kontynuowania wsparcia dla Ukrainy, w Europie zaczęły pojawiać się głosy o „zmęczeniu Ukrainą”, zarówno wśród elit politycznych, jak i obywateli, w kontekście krajowych trudności gospodarczych spowodowanych pandemią COVID-19. Ponieważ wojna trwa już ponad dwa lata, powszechne wsparcie dla Ukrainy zaczęło słabnąć. Wielu analityków podchodzi jednak sceptycznie do oznak „zmęczenia Ukrainą”, traktując je głównie jako element rosyjskiej dezinformacji. Były brytyjski dyplomata Cormac Smith trafnie zauważył w jednej ze swoich wypowiedzi, że „świat nie ma prawa być zmęczony Ukrainą”, dopóki Rosja dopuszcza się tam „okrutnych zbrodni wojennych” i „ludobójstwa”. Ekspert podkreśla, że takie przerażające wydarzenia należy pokazywać ludziom z Zachodu, żeby mogli zobaczyć „barbarzyńców”, z którymi walczy Ukraina i uświadomić sobie, że następnego dnia „wojna może zapukać do ich drzwi” (*Chomu vtoma...*, 2022).

Wojna rosyjsko-ukraińska w retoryce Stanów Zjednoczonych

Stany Zjednoczone, które postrzegają siebie jako globalnego gwaranta bezpieczeństwa, potępiły aneksję Krymu przez Rosję oraz jej agresję na Ukrainę, i przez cały czas trwania wojny rosyjsko-ukraińskiej utrzymywały konsekwentne stanowisko w tej sprawie. Były też jednym z pierwszych państw, które udzieliły Ukrainie wsparcia w 2014 r., w tym wsparcia humanitarnego i finansowego. Od początku gromadzenia przez Moskwę sił na granicy w 2021 r., aż po pełnoskalową inwazję na Ukrainę w 2022 r., Stany Zjednoczone podejmowały działania, aby zapobiec eskalacji sytuacji, zwrócić uwagę świata na nadciągające potencjalne zagrożenie oraz zniwelować „efekt zaskoczenia” ze strony Rosji (Rol..., 2022).

Stany Zjednoczone są niekwestionowanym liderem w udzielaniu pomocy Ukrainie. Od czasu rosyjskiej inwazji USA przekazały Ukrainie wsparcie o łącznej wartości niemal 175 mld dolarów. Niemniej jednak ostatni pakiet pomocowy, o wartości blisko 61 mld dolarów, został opóźniony o sześć miesięcy z powodu zablokowania procesu decyzyjnego. Według eksperta Mychajła Paszkowa, to półroczne opóźnienie jest dowodem słabości i podatności zachodniej koalicji demokratycznej w konfrontacji z obozem państw autorytarnych (Buket, 2024). Jeśli chodzi o broń dostarczoną Ukrainie przez Stany Zjednoczone, to są to przede wszystkim przeciwpancerne systemy rakietowe Javelin oraz pociski rakietowe. Do końca 2021 r. Ukraina otrzymała prawie 80 wyrzutni i 540 pocisków Javelin, a 25 stycznia 2022 r. kolejne 276 pocisków Javelin. Po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji, amerykańska pomoc obejmowała także transportery opancerzone M113 i haubice 155 mm M777, systemy rakietowe HIMARS, systemy rakietowej obrony przeciwlotniczej NASAMS, baterie Patriot itp. (Pavluik, Halka, 2022). Istotnym krokiem ze strony Stanów Zjednoczonych było podpisanie 9 maja 2022 r. ustawy Lend-Lease dla Ukrainy, która umożliwiła dostarczanie wojskowego uzbrojenia i sprzętu na zasadzie długoterminowej dzierżawy.

Pomimo znacznej pomocy ze strony Stanów Zjednoczonych, najnowsze wydanie amerykańskiego magazynu „Newsweek” wyraziło obecnie popularne przekonanie, że choć Ameryka dostarcza Ukrainie wystarczającą pomoc wojskową, aby przetrwać, nie jest jej jednak dostatecznie dużo, aby wygrać. Autorzy tego stwierdzenia tłumaczą, że wynika to z obaw

Waszyngtonu nie tylko przed zwycięstwem Kremla, ale także przed jego strategiczną porażką na Ukrainie, co prawdopodobnie doprowadziłoby do chaosu w Rosji, gwałtownej walki o władzę i ryzyka użycia broni jądrowej. Niektórzy eksperci zauważają również, że administracja Bidena nie jest zainteresowana szybkim dostarczaniem pomocy wojskowej Ukrainie, obawiając się, że mogłoby to spowodować niebezpieczną eskalację ze strony Rosji. W kontekście opóźnień ze strony Ameryki oraz niejednoznacznych oświadczeń jej elit politycznych, które ostrożnie manewrują wokół obietnic wsparcia lub zaangażowania NATO, dostrzegane jest pewne rozczarowanie globalnym przywództwem USA i obawy o niewystarczające wsparcie wojskowe oraz polityczną niepewność. Poza tym możliwy scenariusz powrotu Donalda Trumpa do Białego Domu mógłby doprowadzić do zmniejszenia pomocy finansowej dla Ukrainy i nacisków na kapitulację (Honcharenko, 2024).

Pytanie, które wciąż pozostaje bez jednoznacznej odpowiedzi, a które pojawia się w przestrzeni informacyjnej, brzmi: czy Stany Zjednoczone są rzeczywiście „zmęczone” wojną na Ukrainie? Należy zrozumieć, że decyzje amerykańskich elit dotyczące pomocy dla Ukrainy są również związane z wewnętrznym kryzysem niezadowolenia z odpływu środków finansowych z USA, odczuwanym przez określone grupy społeczne, a w konsekwencji także przez sam elektorat. Ponadto niekorzystnym czynnikiem dla wsparcia Ukrainy są skandale korupcyjne na Ukrainie związane z defraudacją pomocy humanitarnej. W rezultacie rosną oczekiwania na kolejną udaną kontrofensywę lub szybkie zwycięstwo, co w obecnej sytuacji jest zbyt trudne do osiągnięcia i może prowadzić do poczucia „zmęczenia” długotrwałą wojną.

Wnioski

Wybuch wojny w Ukrainie nie był zdarzeniem jednodniowym, a więc nie chodzi tylko o przekroczenie granicy przez wrogie wojska, ale również o porażkę polityki Zachodu, która pozwoliła na taki rozwój wydarzeń. Chodzi tu o wewnętrzne kryzysy w Ukrainie, o nieludzkie okrucieństwo reżimu Putina, o odporność narodu ukraińskiego itd. Wojna stała się katalizatorem istniejących problemów społeczności międzynarodowej, pokazała m.in. kto jest gotowy udzielić pomocy w trudnych czasach, a kto może ją zablokować; uwidoczniała także złożoność podejmowania pilnych decyzji przez rządy.

Pomoc udzielona Ukrainie przez inne państwa jest ważnym sygnałem, że demokratyczny świat stoi po jej stronie. To, które państwa poparły Ukrainę podczas wojny, a które stały się sojusznikami agresora, Rosji, częściowo odzwierciedla przyczyny i charakter konfliktu oraz ogólną sytuację bezpieczeństwa na świecie.

Unia Europejska i Stany Zjednoczone okazały niezwykle wsparcie Ukrainie podczas wojny. Jednak osłabienie pomocy, opóźnienia w jej udzieleniu czy blokowanie są oznakami „zmęczenia” wojną w Ukrainie. Mimo głośnych deklaracji solidarności, świat wciąż nie w pełni rozumie skalę zagrożenia ze strony Rosji i nie ocenia właściwie międzynarodowego charakteru konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Jednakże codzienna praca ukraińskich dyplomatów, wolontariuszy, Ukraińców za granicą, sytuacja na froncie oraz nowe, brutalne zabójstwa dokonywane przez Rosjan – to czynniki, które wpływają na opinię społeczności międzynarodowej i z czasem mogą zmienić paradygmat postrzegania wojny w Ukrainie przez niektórych globalnych graczy jako problemu lokalnego. Najważniejsze jest to, żeby to zrozumienie przyszło na czas, ponieważ stawka jest teraz zbyt wysoka.

PROF. UWM DR HAB. TERESA ASTRAMOWICZ-LEYK

Katedra Nauk o Polityce i Nauk o Bezpieczeństwie
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ul. Benedykta Dybowskiego 13, 10-723 Olsztyn (Polska)
teresa.astramowicz@uwm.edu.pl

PROF. DR HAB. YARYNA TURCHYN

Katedra Nauk o Polityce i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska
Stepana Bandery St. 12, Lviv, Lviv Oblast 79000 (Ukraina)
turchynj@ukr.net

DOC. OLHA IVASECHKO

Katedra Nauk o Polityce i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska
Stepana Bandery St. 12, Lviv, Lviv Oblast 79000 (Ukraina)
ivasechko.2011@ukr.net

Bibliografia

- BRAND UKRAINE. (2023). *Zvit pro spryiniattia Ukrainy u sviti 2022*. Pobrane z: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf.
- Buket, Ye. (2024, 23 kwietnia). Zahalna dopomoha SShA Ukraini spivrozmirna z richnym ofitsiynym biudzhetom armii derzhavy-ahresora — eksperty. *ArmiiInform*. Pobrane z: <https://armyinform.com.ua/2024/04/23/zagalna-dopomoga-ssha-ukrayini-spivrozmirna-z-richnym-oficzijnym-byudzhetom-armiyi-derzhavy-agresora-eksperty/>.
- Chernysh, A. (2022, 17 maja). Rol SShA v rosiisko-ukrainskii viini: yak i chomu Vashynhton pidtrymuie Ukrainu? *ADASTRA Fellows*. Pobrane z: <https://adastra.org.ua/blog/rol-ssha-v-rosijsko-ukrayinskij-vijni-yak-i-chomu-vashington-pidtrimuye-ukrayinu>.
- EU NEIGHBOURS EAST. (2022, 28 lutego). *EU to provide Ukraine with lethal weapons worth €450 million*. Pobrane z: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu-to-provide-ukraine-with-lethal-weapons-worth-e450-million/>.
- European Union. (2022, 28 stycznia). *Solidarnist Yes z Ukrainoiu*. Pobrane z: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/str_euassistanceto_ukraine_factsheet_28-01-2022_copy.pdf.
- Honcharenko, A. (2024). Yak zminylasia pozytsiia Zakhodu za dva roky velykoi viini v Ukraini. *TSN*. Pobrane z: <https://tsn.ua/ato/dva-roki-velikoyi-viyni-v-ukrayini-2520112.html>.
- Pavluik, O., Halka, N. (2022, 4 lutego). Viiskova dopomoha Ukraini na tli zahrozy z boku Rosii. Yaki krainy dopomahaiut ozbroiuvatsiya? *SUSPILNE NOVYNY*. Pobrane z: <https://suspilne.media/201353-viiskova-dopomoga-ukraini-na-tli-zagrozi-z-boku-rosii-hto-i-ak-dopomagae-ozbrouvatisa/>.
- Perun, N. (2024, 9 sierpnia). YeS pochav pratsiuvaty nad 14-m paketom antyrosiiskyykh sanktsii. *LB.ua*. Pobrane z: https://lb.ua/world/2024/04/09/607706_ies_pochav_pratsyuvati_nad_14m_paketom.html.
- Saenko, V. (2024, 13 lutego). „V YeS pochynaiut rozumity, shcho u razi porazky Ukrainy vony opyniatsia sam na sam z RF”, – politoloh-mizhnarodnyk Maksym Yali. *UNIAN*. Pobrane z: <https://www.unian.ua/world/v-yes-pochinayut-rozumiti-shcho-u-razi-porazki-ukrajini-voni-opyniatsya-sam-na-sam-z-rf-politolog-mizhnarodnik-maksim-yali-12542655.html>.

- United Nations Ukraine. (2024). *Zakhyst tsyvilnykh osib: vplyv boiovykh dii na tsyvilnykh z 24 liutoho 2022 roku. Dvorichnyi zvit*. Pobrane z: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2024-02/22%20Feb%202024%20Protection%20of%20Civilians_impact%20of%20hostilities%20on%20civilians%20since%2024%20Feb%202022_HRMMU%20report_UKR.pdf.
- Visit Ukraine (2023, 11 października). *Zahybli sered tsyvilnykh: skilky nevyynykh zhyttiv zabrala kraïina-teroryst za mayzhe dva roky povnomasshtabnoiii viyny v Ukraïni?* Pobrane z: <https://visitukraine.today/uk/blog/2724/how-many-people-have-died-in-the-ukraine-war>.
- Vlasenko, V. (2022, 21 lutego). Chomu vtoma vid Ukrainy ye nebezpechnoiu i dlia samo-ho Zakhodu. *Deutsche Welle*. Pobrane z: <https://www.dw.com/uk/comu-vtoma-vid-ukraini-e-nebezpechnou-i-dla-samogo-zahodu/a-68326274>.
- Wesolowsky, T. (2023, 18 grudnia). The European Union's "Ukraine Fatigue" Is Not All It Seems. *Radio Liberty*. Pobrane z: <https://www.rferl.org/a/ukraine-eu-refugees-fatigue/32730367.html>.